

The Snack Bar Case

number: **PN 2003-28**
parties involved: The State of Norway vs. [A]
organization: The Norwegian Supreme Court
date: 28/11/1999
jurisdiction: Norway
relevant articles: Norwegian Criminal Code Section 145a, the Norwegian Data Protection Act and the Norwegian Labour Law Section 12.
keywords: Video surveillance, evidence preclusion

summary:

The case is about a staff-member [A] at a fast-food restaurant, accused of embezzlement. A's job was to serve customers, receive payment for their orders, and balance the cash at the end of her shift. Her employer installed a camera and a monitor in the store, so the employees could supervise the restaurant while in the staff's dining room. The staff was fully informed about this installation.

Sales income was lower than the amount of purchased raw materials. After watching A on the monitor, while serving a customer, the employer suspected that A did not register all the money she made from the sales. After a while his suspicion became stronger, and he decided to connect the camera to a video-recorder. The purpose was to secure evidence in case his suspicion was correct. The employer did not inform the employees about the recorder.

The employer monitored and recorded A during two different shifts (a total of 14 hours), and the camera was directed both towards the customer-area and the staff. After controlling the recordings, the employer claimed to have witnessed that A had embezzled money from the cash register. The video tape was sent to the police, and the employer pressed charges against A.

The first instance court precluded the video recordings as evidence, and acquitted the defendant. The court found that the evidence was obtained illegally. The District Attorney (district of Eidsivating) appealed to the Court of Appeal, and claimed the right to present the recordings as evidence.

The Supreme Court processed the question of preclusion, based on Section 145a in the Criminal Code, the Data Protection Act, Section 12 and 19 of the Labour Law and unwritten principles regarding privacy/personal integrity. The court found that the written legislation had to be interpreted in elucidation to the unwritten principles. The employer claimed that the recordings were legal due to principles of necessity, but this claim was rejected by the court.

"Førstevoterende" based its ruling on the fact that the recordings were made secretly in a working environment, and stated:

"The central evidence of this appeal case, is a video recording made secretly at the work place. Even though the recording was made due to suspicions against a certain member of the staff, it also included the customers and the rest of the staff. The prosecutor emphasized that the employees were aware of – and had given their consent to – the monitoring. The purpose of the original installation was to enable the staff to stay in the dining room during quiet hours. When the monitor and video recorder was used to monitor a certain member of the staff instead, this purpose was in direct conflict with the staff's right to privacy and with the original purpose of the installation. The recordings represented a serious violation of the staff's personal integrity".

"Førstevoterende" stated that the law sections in respect, had to be interpreted in elucidation to the individuals right to privacy and the principals regarding personal integrity.

“Førstevoterende” would not exclude the possibility of using Section 145a of the Criminal Code on parts of this matter (the audio part of the recordings), but did not find it necessary get into an interpretation of this section.

The Data Protection Act also prohibits certain activities regarding the procession of personal data. The scope of this prohibition is personal data gathered in a “personal register”. The Data Inspectorate claimed that the recordings fell in under the scope of the law. The court however, found it difficult to decide whether or not the recordings were included in the term “personal register”. The preparatory works of the law, and the law itself, did not solve this problem. The court therefore found it necessary to look into a different set of rules; the Labour Law.

The Labour Law sets up certain standards regarding the working environment, and the court found the surveillance to be in conflict with this set of rules. The recordings represented a serious violation of the working environment. The law had to be interpreted in elucidation of the main principles behind the law, especially the considerations of objective, cf Section 1, and the general standards for a working environment, cf Section 7 nr. 1.

“Førstevoterende” summarizes the debate, and states that the court was in doubt regarding the interpretations of the pleaded written law. However, the court did not find these interpretations to be of vital importance. Due to the fact that secret surveillance in a working environment represented such a serious violation of the employees’ rights to privacy, the recordings were not admitted as evidence against A. The court stated that preclusion of this kind of evidence would have a preventive effect. Allowing the police to use illegally obtained recordings as evidence would represent yet another violation of A’s fundamental rights.

The Supreme Court thereafter rejected the police’s appeal.

INSTANS: Høyesterett - kjennelse

DATO: 1991-05-31

PUBLISERT: **Rt-1991-616** (202-91)

STIKKORD: Straffeprosess. Avskjæring av ulovlig ervervet bevis.

SAMMENDRAG: En ansatt i et gatekjøkken ble frifunnet for tiltale for underslag fra arbeidsgiveren. Påtalemyndigheten fikk ikke anledning til å legge frem som bevis opptak som arbeidsgiveren hadde foretatt i hemmelighet ved bruk av video-opptaker på arbeidsplassen. Uttalt at fremgangsmåten medfører et slikt inngrep i den personlige integritet at den ut fra alminnelige personvern hensyn i utgangspunktet bør ansees uakseptabel. - Avskjæringsspørsmålet ble også drøftet i relasjon til straffeloven §145, personregisterloven av 9. juni 1978 nr. 48, §1 og §9, arbeidsmiljøloven §12 nr. 1 og §19 samt straffeloven §47 om nødrett.

SAKSGANG: L.nr 87B/ 1991, snr 33/1991

Henvisninger: [lov-1902-05-22-10-§145](#) (Strl §145), [lov-1902-05-22-10-§47](#) (Strl §47), [lov-1977-02-04-4-§12](#) (Aml §12), [lov-1977-02-04-4-§19](#) (Aml §19), [lov-1978-06-09-48-§1](#) (Prl §1), [lov-1978-06-09-48-§9](#) (Prl §9).

PARTER: Aktor: statsadvokat Harald Strand mot A (Forsvarer: advokat Ole Jakob Bae).

FORFATTER: Aasland, Halvorsen, Gussgard, Backer og Christiansen.

Henvisninger i teksten: [lov-1902-05-22-10-§145a](#) (Strl §145A), [lov-1902-05-22-10-§145a](#) (Strl §145a), [lov-1902-05-22-10-§255](#) (Strl §255), [lov-1977-02-04-4-§1](#) (Aml §1), [lov-1977-02-04-4-§7](#) (Aml §7), [lov-1977-02-04-4](#) (Aml), [lov-1978-06-09-48](#) (Prl), [lov-1981-05-22-25](#) (Strpl)

Dommer Aasland: Denne ankesaken gjelder hvorvidt det som bevis i en straffesak mot en ansatt som er tiltalt for underslag fra arbeidsgiveren, kan legges frem opptak som arbeidsgiveren har foretatt i hemmelighet ved bruk av video-opptaker på arbeidsplassen.

A, tiltalte i saken, var ansatt som førstedame i et større gatekjøkken. Hun ekspederte kunder, la betalingen i kassen og foretok kassaoppgjør ved arbeidstidens slutt.

I forretningslokalet anbragte arbeidsgiveren i november 1989 et videokamera som var tilknyttet en monitor (billedskjerm), montert på spiserommet. Dette utstyret ble satt opp i forståelse med de ansatte for at disse kunne oppholde seg i spiserommet når det ikke var kunder i selve forretningen, og samtidig se på monitoren hva som skjedde i forretningslokalet.

Omtrent på denne tiden hadde forretningens eier og daglige leder festet seg ved at forretningens omsetning lå lavere enn vareinntaket skulle tilsi. En iakttagelse han gjorde på monitoren i spiserommet i forbindelse med at tiltalte ekspederte en kunde, gav ham mistanke om at hun ikke slo alle betalinger inn i kassen. Han mente i den etterfølgende tid å finne støtte for mistanken i andre forhold, og bestemte seg for å gjøre bruk av videokameraet for å sikre seg bevis. Ved å koble til en video-opptaker skaffet han seg opptak fra to forskjellige skift hvor tiltalte var på arbeid sammen med andre ansatte. Kameraet dekket området foran og bak disken, og registrerte både kunder og betjening. Opptakene skjedde i hemmelighet, og gikk over til sammen ca 14 timer. Den daglige leder mente etter å ha studert opptakene at de viste flere eksempler på at tiltalte unnlot å slå mottatte beløp inn i kassen. Han foretok en redigering av videoen ved å kopiere disse episoder over på en videokasset, som ble fremlagt for politiet i forbindelse med at han anmeldte tiltalte for underslag.

Statsadvokatene i Eidsivating utferdiget 17. september 1990 tiltalebeslutning mot tiltalte for overtredelse av straffeloven §255 første ledd annet straffalternativ med følgende gjerningsbeskrivelse:

"I tiden oktober/ november 1989 til februar 1990 i Ringerike som førstedame i forretningen NOR-FOOD A/ S - Kokkens Gatekjøkken mottok hun for salg av varer til forretningens kunder og beholdt selv til egne formål ca kr 70.000,- eller deler av dette beløp."

I påtalemyndighetens bevisoppgave til retten var blant annet oppgitt at påtalemyndigheten ville fremlegge video-opptak. Tiltaltes forsvarer for herredsretten, advokat Jan A Arnesen, protesterte mot dette i brev av 11. oktober 1990 til politimesteren i Ringerike. Det heter i brevet:

"Jeg har mottatt tiltalebeslutning av 17. september 1990 med bevisoppgave.

Av bevisoppgaven fremgår at politiet vil dokumentere videoopptak.

Jeg gjør allerede nå oppmerksom på at jeg vil protestere mot at video-opptaket fremlegges som bevis. Dersom politiet ikke trekker dette tilbake, vil jeg under hovedforhandlingen påstå video-opptaket avvist.

Jeg kan ikke se at det foreligger noen som helst hjemmel for en overvåking av ansatte på en arbeidsplass med videokamera. I dette tilfelle har arbeidsgiveren, uten å underrette de ansatte, satt inn film i kameraet og montert dette slik at det kunne overvåke de ansattes bevegelser og samtaler i arbeidstiden. Etter min mening er dette både ulovlig bildeopptak og lydopptak. Jeg reiser også spørsmål om opptakene kan rammes av straffeloven §145 A.

Under alle omstendigheter vil det bli gjort gjeldende at opptakene er grov tilsidesettelse av de regler som gjelder til vern for ansatte.

Jeg peker også på at opptaket er gjort av fornærmede og redigert av ham. Videre ledsages lyd- og bildeopptaket av redigerte kasseutskrift, noe som også er gjort av fornærmede. Video-opptakets bevisverdi synes derfor også å være liten.

For det tilfelle at politiet frafaller video-opptaket som bevis, ber jeg om å bli underrettet. I motsatt fall vil jeg som nevnt påstå dette avvist."

Protesten ble gjentatt i et senere brev forut for hovedforhandlingen.

Hovedforhandlingen for Ringerike herredsrett ble holdt 4. desember 1990. Fra rettsboken gjengir jeg følgende:

"Forsvareren ba om ordet og uttalte seg om det video-bevis aktor bebuder brukt som bevis i saken, og ba dette nektet.

Aktor hadde ordet og ba nevnte bevis tillatt fremlagt vist. Retten nektet videobevis i saken."

Herredsrettens dom ble avsagt samme dag, og tiltalte ble frifunnet.

Statsadvokatene i Eidsivating har erklært anke over saksbehandlingen. Anken grunner seg på rettens avgjørelse om å avskjære video-opptaket. Påtalemyndigheten anser avgjørelsen mangelfullt

begrunnet, men har for Høyesterett frafalt å gjøre dette gjeldende som særskilt ankegrunn. Det vises til at herredsretten tydeligvis har ansett video-opptaket som et ulovlig ervervet bevis, og Høyesterett har full kompetanse til å prøve avskjæringsspørsmålet. Etter påtalemyndighetens oppfatning var det ikke grunnlag for å nekte bruk av videoopptaket som bevis. Avskjæringen av dette bevis kan ha hatt betydning for avgjørelsens innhold, og påtalemyndigheten påstår således herredsrettens dom med hovedforhandling opphevet.

Jeg er enig med påtalemyndigheten i at herredsrettens beslutning om å nekte bruk av video-beviset burde ha vært nærmere begrunnet, men også i at Høyesterett har full kompetanse til å prøve det foreliggende saksbehandlingsspørsmål. Skal video-opptaket kunne nektes brukt som bevis, må det være fordi det må ansees tilveiebragt på ulovlig måte, og sakens første spørsmål blir således om vi står overfor et ulovlig ervervet bevis. Hvis så er tilfellet, blir det neste spørsmål om beviset likevel skulle vært tillatt ført.

Det er fra tiltaltes side gjort gjeldende at video-opptaket er skjedd i strid med bestemmelsene i tre forskjellige lover. For det første hevdes opptaket å innebære en overtredelse av straffeloven §145 a, for det annet hevdes det at opptaket er ulovlig fordi det er foretatt uten slikt samtykke fra Datatilsynet som kreves etter lov 9. juni 1978 nr 48 om personregister, og endelig anfører tiltalte at opptaket er skjedd i strid med arbeidsmiljøloven §12 og §19. Når det gjelder de to sistnevnte lover, har aktor for Høyesterett innhentet og fremlagt uttalelser med diverse bilag fra henholdsvis Datatilsynet og Direktoratet for arbeidstilsynet, hvor det gjøres rede for disse organers syn på lovforståelsen og vises til administrativ praksis. Jeg kommer tilbake til dette materialet senere, men nevner allerede nå at både Datatilsynet og Direktoratet for arbeidstilsynet mener at videoopptak av arbeidstakere på arbeidsplassen går inn under de nevnte bestemmelser i henholdsvis personregisterloven og arbeidsmiljøloven.

Jeg finner grunn til å gjengi hovedpunktene i partenes anførsler. Selv om saken gjelder påtalemyndighetens anke, er det praktisk å starte med anførselene fra tiltaltes side.

Det er fremholdt at arbeidsgiverens bruk av det anbragte video-utstyr til løpende overvåkning og opptak er klart i strid med forutsetningene for de ansattes samtykke til anbringelsen av kamera og monitor, og representerer et grovt tillitsbrudd overfor de ansatte.

Som begrunnelse for at opptaket rammes av straffeloven §145 a, vises til at videoen også omfatter lydopptak, blant annet av samtaler mellom de ansatte og kunder. Hemmelig opptak av samtaler mellom andre rammes av §145 a nr 2, og selve anbringelsen av utstyret for opptak rammes for øvrig av bestemmelsens nr 3.

Når det gjelder loven om personregister, hevder tiltalte at opptakene, som omfatter flere ansatte foruten kunder som kan identifiseres, må anses som et personregister i forhold til definisjonen i loven §1 annet ledd annet punktum. Det vises til Datatilsynets forståelse av loven. Opprettelse av personregister krever samtykke fra Datatilsynet, jf loven §9.

Endelig hevdes det at hemmelig overvåkning av arbeidstakere på arbeidsplassen er i strid med reglene i arbeidsmiljøloven, og det vises særlig til loven §12 nr 1 og 3 og §19 annet ledd. Sterke reelle hensyn taler for en slik forståelse av loven, og forståelsen har også støtte i det foreliggende materiale fra Direktoratet for arbeidstilsynet.

Det er vist til det alminnelige ulovfestede personvernet, som hevdes å måtte få betydning for forståelsen av de lovregler tiltalte har påberopt seg. Reglene må på sine områder ansees å inneholde en kodifikasjon av det alminnelige personvernet.

Det bestrides at opptakene kan ansees rettmessige ut fra en nødrettsbetraktning. Skulle dette aksepteres, ville det innebære en vesentlig uthuling av det vern bestemmelsene skal gi. Heller ikke kan det ha noen betydning om den daglige leder, som foretok opptakene, manglet kjennskap til at de var ulovlige.

Når det legges til grunn at video-beviset er ulovlig ervervet, må det etter tiltaltes oppfatning lede til at beviset nektes ført. Det aksepteres at spørsmålet om et ulovlig ervervet bevis skal tillates ført, beror på en skjønsmessig avveining, men i dette tilfellet taler sterke grunner for å utelukke beviset. video-opptaket må ansees som en alvorlig krenkelse av vesentlige interesser. Det er ellers pekt på forhold som etter tiltaltes oppfatning medfører at både de fullstendige opptak og enn mer det redigerte opptak har liten bevisverdi.

Aktor har gjort gjeldende at video-opptaket ikke er i strid med noen av de regler tiltalte har vist til.

Når det gjelder straffeloven §145 a, viser aktor til at opptaket skjedde i et åpent forretningslokale med flere ansatte samt kunder, og at det således ikke var tale om noe sted hvor det ble ført fortrolige samtaler. Opptak av samtaler var for øvrig heller ikke noen tilsiktet følge, men et utilsiktet biprodukt.

Loven om personregister kan etter påtalemyndighetens oppfatning heller ikke få anvendelse. Et register inneholder systematisk lagring av opplysninger, jf definisjonen i loven §1 annet ledd annet punktum. Man må fjerne seg sterkt fra loven ordlyd for å anse et par enkeltstående video-opptak som et register. Redigeringen av opptakene etablerer heller ikke noe register; dette følger allerede av at de er redigert bare med sikte på en person.

De bestemmelser som er påberopt i arbeidsmiljøloven, gir etter sin ordlyd ingen støtte for at loven omfatter videoovervåkning eller video-opptak på arbeidetsstedet. Det anføres at så sentralt som spørsmålet om video-overvåkning er, måtte det kreves en klarere hjemmel for å forby slik overvåkning. Med adresse til loven §12 nr 3 pekes det ellers på at de ansatte var orientert om og hadde samtykket i anbringelse av video-kamera med monitor.

Etter påtalemyndighetens oppfatning går video-opptaket således ikke inn under noen forbudsregel. Det pekes på at det dreier seg om straffebestemmelser, som ikke bør gis noen utvidende tolkning i lys av det ulovfestede personvern. Under enhver omstendighet måtte opptakene være berettiget på grunn av nødrett. Det var viktig å skaffe bevis for uberettigede uttak fra kassen for å hindre videre tap. Også hensynet til å fri andre ansatte for mistanke talte for å iverksette opptakene.

Uansett om opptakene skulle ansees som bevis ervervet på ulovlig måte, skulle beviset etter påtalemyndighetens oppfatning vært tillatt ført. Utgangspunktet i norsk rett er fri bevisførsel og fri bevisbedømmelse. Det er sentralt at saken blir best mulig opplyst. Om det i vår sak skulle foreligge overtredelse av de tidligere nevnte lovbestemmelser, er overtredelsen ikke alvorlig. Det dreier seg ikke om generell overvåkning, men om to enkeltstående opptak i anledning av konkret mistanke om underslag. En mulig ulovlighet påvirker heller ikke bevisets kvalitet.

Jeg er kommet til at anken ikke bør tas til følge.

Jeg nevner først at det har vært reist spørsmål om betydningen av at video-beviset ble tilbudt herredsretten i form av et redigert opptak, som etter det opplyste utgjør anslagsvis 30 - 40 minutter, mens de samlede opptak er på ca 14 timer. Jeg bemerker at dette ikke har noen betydning for det grunnleggende spørsmål om video-beviset måtte nektes ført som et ulovlig ervervet bevis, men bare for hvordan beviset i tilfelle skulle føres. Dersom tiltalte hadde innsigelser mot redigeringen, måtte retten i samarbeid med partene finne frem til en praktisk fremgangsmåte med forhåndsgjennomgåelse av nærmere utpekte personer for å sikre at bevisførselen omfattet alle relevante deler av opptakene. Mine bemerkninger i det følgende knytter seg altså til video-beviset som sådant, ikke til spørsmålet om hvordan det i tilfelle skulle føres.

Det bevis anken gjelder, er innhentet gjennom hemmelig videoopptak på arbeidsplassen. Selv om opptaket ble iverksatt med sikte på en bestemt ansatt, omfatter det også andre ansatte samt kunder. Aktor har fremhevet at de ansatte var kjent med og hadde samtykket i anbringelsen av videokamera og monitor, og at de dermed også var klar over at de kunne iakttas fra spiserommet. Til dette er imidlertid å si at formålet med anbringelsen var at de ansatte skulle ha anledning til å oppholde seg i spiserommet i stille perioder og kunne følge med i om det kom kunder i forretningslokalet. At kameraet i perioder skulle brukes til løpende overvåkning av ansatte, enn si opptak, må ansees for å være klart i strid med forutsetningene for ordningen. Den hemmelige overvåkingen representerte også etter min mening et vidtgående integritetsinngrep i forhold til de ansatte.

Når jeg nevner dette innledningsvis, er det fordi saken etter min mening har perspektiver ut over en tolkning av enkeltstående lovbestemmelser, noe jeg kommer tilbake til. Hensynet til den personlige integritet vil dessuten ha betydning for tolkningen av de relevante lovbestemmelser. I tråd med partenes opplegg skal jeg da først se på om beviset kan ansees ervervet i strid med noen av de bestemmelser som er aktuelle i saken. Jeg nevner allerede her at bedømmelsen av om beviset er ervervet i strid med loven, må bero på om lovbestemmelsene objektivt sett er overtrådt. Om den daglige leder subjektivt har ment å handle lovlig, er i denne henseende irrelevant.

Straffeloven §145 a nr 2 og 3 rammer bare lydopptak eller anbringelse av utstyr for å foreta lydopptak, blant annet av samtaler mellom andre. Det er dermed klart at den ikke retter seg mot det sentrale ved de foreliggende video-opptak, som er bildene. Lydopptak av samtaler synes heller ikke å ha vært noe formål for opptakene. Jeg vil likevel ikke utelukke at bestemmelsen kan få anvendelse på

det man kan betegne som lyd-delen av video-opptakene. Men dette ville i tilfelle kunne avhjelpest ved at opptakene ble vist uten lyd. Jeg ser således ikke grunn til noen nærmere drøftelse av §145 a.

Etter personregisterloven §9 kreves samtykke av Kongen for å opprette personregistre som skal gjøre bruk av elektroniske hjelpemidler. Kompetansen til å gi samtykke er delegert til Datatilsynet. Personregistre er i loven §1 annet ledd annet punktum definert som "registre, fortegnelser m.m. der personopplysninger er lagret systematisk slik at opplysninger om den enkelte person kan finnes igjen".

Lovforarbeidene utdyper denne definisjonen noe. Det heter i Justisdepartementets bemerkninger i Ot prp nr 2 (1977-78) side 69:

"Justisdepartementet har etter dette valgt "personregister" og i noen grad "personopplysning" som hovedbegrep i loven, jfr første ledd. Som hovedregel antar departementet at det bare er når personopplysninger er tatt inn i registre at det er behov for særlige lovregler for å sikre personvernet. Vanligvis faller dermed f eks innsamling av opplysninger utenfor loven ramme, hvis innsamlingen ikke fører fram til en slik systematisk lagring at det blir tale om et "register"..."

Det avgjørende for at en samling personopplysninger utgjør et "personregister", er at opplysningene er lagret systematisk på en slik måte at man kan gå inn i registeret og finne igjen opplysninger om den enkelte person. Et kortregister eller et arkiv med hengemapper er etter dette et "personregister" dersom det er ordnet etter personers navn, fødselsnummer, e l, derimot ikke hvis det er ordnet etter journalnummer, sakområde, e l, og det ikke er noen "nøkkel" som gjør at man kan finne fram til personer."

Som før nevnt, har aktor for Høyesterett innhentet uttalelser av Datatilsynet til bruk i saken. Datatilsynet, som ble forelagt spørsmål om det i den konkrete sak kunne sies å foreligge et personregister, har i brev av 1. februar 1991 blant annet uttalt:

"Datatilsynet ønsker innledningsvis å presisere at det på styremøte i desember 1990 ble konstatert at også video-opptak kan falle innenfor personregisterloven område, jfr. personregisterloven §1. Hvis det i tillegg er opprettet et personregister, vil dette være konsesjonspliktig etter personregisterloven §9. Dette innebærer ikke at det er innført noen generell konsesjonsplikt for video-opptak. Sakene må vurderes i forhold til tidligere presedenser og i forhold til personregisterloven saklige virkeområde.

Det går imidlertid en nedre grense for hvorvidt man kan si at det er opprettet noe personregister. Et opptak av bare 1 person kan ikke være noe personregister. At dette er en personopplysning, se personregisterloven §1, er derimot lite tvilsomt.

Når det gjelder det video-opptak som ble gjort på et gatekjøkken, er Datatilsynet kommet til at dette må anses som et personregister. Det ble gjort opptak av to ettermiddagsskift da den mistenkte var på jobben. På hvert skift arbeidet 3 personer, som i likhet med gatekjøkkenets kunder ble gjort opptak av. Hvorvidt den enkelte kunde kan igjenkjennes via opptaket er også en del av skjønnstemaet i Datatilsynets vurdering av hvorvidt dette er et personregister.

På bakgrunn av det materiale som er kjent for Datatilsynet vil opptakene omfatte minst tre personer fra det faste personalet som kan identifiseres (det er ikke gitt opplysning om hvorvidt de to skiftene er identiske).

I telefonsamtale med Dem 24. januar 1991 opplyses det at også andre kan identifiseres på opptaket, bl.a. rengjøringspersonalet og noen kunder. Slik Datatilsynet ser det vil vilkårene for å si at dette er et personregister etter personregisterloven §1 være oppfylt. I så fall vil registeret være konsesjonspliktig etter personregisterloven §9. Slik søknad er ikke sendt Datatilsynet.

Det skal imidlertid innrømmes at Datatilsynet ikke tidligere har informert aktivt om konsesjonsplikten for denne type personregister. At gatekjøkkeninnehaveren her kan befinne seg i en form for villfarelse skal ikke være utelukket.

I liknende tilfeller har Datatilsynet ikke reagert overfor registreier på annen måte enn at vi har gjort oppmerksom på konsesjonsplikten, og at forholdet må bringes i orden så raskt som mulig.

Så langt Datatilsynet kan vurdere saken, gjelder dette et personregister som ikke er opprettet med den nødvendige konsesjon. Det kan også være tvilsomt hvorvidt registeret ville fått konsesjon av Datatilsynet."

I et senere brev, datert 30. april 1991, har Datatilsynet utdypet sin uttalelse, og har blant annet fremholdt at selv om loven ikke har vært endret på dette punkt, har det "vært en utvikling over tid hvor både jussen og teknikken har gått i retning av at også denne type opptak ville være konsesjonspliktige".

Jeg må nok medgi at jeg har problemer med å finne holdepunkter i loven eller lovforarbeidene for at de to video-opptak det er tale om i denne sak, skulle kunne ansees som personregistre og dermed undergitt konsesjonsplikt etter loven. Opptakene kan vanskelig sies å innebære noen registrering eller systematisering av personopplysninger. Da jeg ikke anser spørsmålet avgjørende for saken, går jeg ikke nærmere inn på det.

Arbeidsmiljøloven inneholder ikke noen bestemmelse som uttrykkelig retter seg mot video-overvåking eller video-opptak på arbeidsplassen. De bestemmelser som kan tenkes å få anvendelse på forholdet, er holdt i meget generelle vendinger. Paragraf 12 nr 1 første ledd bestemmer blant annet at arbeidsorganisasjonen skal legges opp slik at arbeidstakerne ikke utsettes for uheldige psykiske belastninger. Etter §12 nr 3 skal arbeidstakerne holdes orientert om systemer som nyttes ved planlegging og gjennomføring av arbeidet, og være med på å utforme slike systemer. I §19 annet ledd kreves Arbeidstilsynets samtykke "når en eksisterende virksomhet vil foreta slike endringer i lokaler, produksjonsprosesser, maskinutstyr m.v. at det vil føre til vesentlige endringer i arbeidsmiljøet".

Direktoratet for arbeidstilsynet har i en generell veiledning om arbeidsmiljøloven §12, bestillingsnr 327, uttalt at fjernsynsovervåking av ansatte reguleres av arbeidsmiljøloven §12. Det samme har direktoratet lagt til grunn i en konkret sak. Videre er det fremlagt en avgjørelse fra et lokalt arbeidstilsyn om tillatelse til fjernsynsovervåking på arbeidsplassen i medhold av §19.

Selv om de nevnte bestemmelser er vage, kan det nok være atskillig som taler for at de bør gis anvendelse. Bestemmelsene må tolkes i lys av loven bærende prinsipper, jf særlig formålsbestemmelsen i §1 og det generelle krav til arbeidsmiljøet i §7 nr 1. Hemmelig overvåking av ansatte fremtrer som et alvorlig inngrep i arbeidsmiljøet.

Min konklusjon så langt er altså at forståelsen av alle de tre lover det er tale om, kan volde tvil, men at det iallfall kan være gode grunner som taler for å anse video-opptaket foretatt i strid med arbeidsmiljøloven. Imidlertid anser jeg ikke lovtolkningsspørsmålene umiddelbart avgjørende, og her knytter jeg tråden til det jeg tidligere har sagt om sakens perspektiver. De bestemmelser det er tale om, tar på forskjellige måter sikte på å verne om den personlige integritet. Bestemmelsene har imidlertid karakter av straffe- og inngrepsbestemmelser, og dette kan i noen grad tale mot en vid tolkning. I vår sak er det ikke spørsmål om å håndheve bestemmelsene i forhold til en overtredelse, men om hvorvidt den som er blitt utsatt for hemmelig video-opptak, kan motsette seg at opptaket blir brukt som bevis. I denne situasjon bør domstolene etter min mening ikke henge seg for sterkt opp i den språkbruk som ligger i den tradisjonelle spørsmålsstilling om det er adgang til å føre et ulovlig ervervet bevis. Selv om det kan være noe diskutabelt om hemmelige video-opptak på arbeidsplassen rammes av positive lovbestemmelser, er det etter min oppfatning klart at fremgangsmåten medfører et slikt inngrep i den personlige integritet at den ut fra alminnelige personvern hensyn i utgangspunktet bør ansees uakseptabel. Dette må etter min mening være tilstrekkelig til at et slikt bevis i denne sammenheng bedømmes under synsvinkelen ulovlig ervervet bevis.

Jeg har hittil ikke vært inne på om iverksettelsen av videoopptakene i vår sak kan ansees rettmessig ut fra en nødrettsbetraktning. Dette må bero på en avveining av de hensyn som talte for å foreta opptakene, mot de interesser som derved ble krenket, jf prinsippet i straffeloven §47. Selv om dette spørsmålet rettslig sett er et noe annet enn om et ulovlig innhentet bevis skal tillates ført, må avgjørelsen langt på vei bygges på de samme avveininger, og jeg viser derfor til mine bemerkninger i det følgende.

Som kjent er det ikke slik at ethvert ulovlig innhentet bevis skal nektes ført. Spørsmålet er ikke lovregulert, men forarbeidene til straffeprosessloven forutsetter at avgjørelsen må treffes ut fra en konkret bedømmelse, se særlig Straffeprosesslovkomiteens innstilling side 197. Det må ved denne bedømmelse legges vekt både på de prinsipielle hensyn og på forholdene i den konkrete sak.

I den foreliggende sak dreier det seg, som allerede flere ganger fremhevet, om en alvorlig integritetskrenkelse. Å ha blitt utsatt for hemmelig video-overvåking på arbeidsplassen må av en arbeidstaker oppleves som sterkt belastende. Etter min mening taler vesentlige personvern hensyn for at domstolene nekter bruk av et bevis tilveiebragt på denne måte. Ved en slik holdning vil domstolene motvirke denne form for krenkelser. Det vil videre kunne virke støtende om bevis som er tilveiebragt

på denne måten blir tillatt brukt, og det vil kunne oppfattes som en ny krenkelse av den som er blitt overvåket.

Mot disse hensyn står særlig hensynet til sakens opplysning. Det er videre i vår sak fremholdt at den daglige leder mente å ha en berettiget mistanke om underslag, og at det var nødvendig å gripe til slike metoder for å fremskaffe bevis.

Jeg kan ikke anse disse hensyn tilstrekkelig tungtveiende i denne sak. Jeg går ikke nærmere inn på grunnlaget for mistanken og spørsmålet om bevisverdien av video-materialet; disse spørsmål er heller ikke særlig godt belyst for Høyesterett. Hvis de nevnte hensyn skulle ansees avgjørende, ville det med nødvendighet medføre en betydelig uthuling av de personvern hensyn jeg har gjort rede for. Fremleggelsesspørsmålet vil selvsagt særlig være aktuelt i saker hvor arbeidsgiveren mener å kunne belegge en anmeldelse med de hemmelige opptak. Åpner man for fremleggelse i disse tilfelle, vil det imidlertid medføre risiko for en mer utstrakt bruk av hemmelige opptak også i andre tilfelle, hvor opptakene etterpå ikke anses egnet for fremleggelse, og hvor de da fortsatt vil bli hemmeligholdt. Jeg kan ikke se at sakens omfang og karakter gir grunn til å fravike det jeg mener må være hovedregelen for slike bevilgninger som denne sak gjelder.

Jeg stemmer for denne kjennelse:

Anken forkastes.